

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 84. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779802579280.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Konsonantisme

Klusil > spirant

I 77 *Knoklerne* > *Knoglerne*: vaklen, se fx I 176, men *-g-* i D; MO har *-g-*, også *-kk-*; HR *Knokkel*, *Knokler*; DO X 865 gi. dobbeltform m.fl. forklaringer; II 120 *kiggede* > *kigede* eller omvendt, fx II 138: *keget m*, *kiget AB*, *kigget B2C*, *kiget D*. MO *kige*, daglig tale *kikke*. Først sent har *kigge* opnået accept og *kigelkeg* betegnelsen forældet; II 81 *Kridt* > *Krid*: mærkelig gammeldags **D**-form, men MO har *Kridt* som sideform, i MO2 m. henv. til udtalen, mens HR har *Krid* med tilføjelse, at det udtales *Kridt*; II 205 *Knebelen* > *Knevlen D* og HR, II 239 *Kjæbe* > *Kjæve C*: MO henviser *-b-* > *-v-*, DO omvendt, SG 1870 har *-b-*, 1872 *-v-* med bemærkning herom i forordet. II 278 *Ukrudt O* > *Ukrud A*: MO kun *Ukrud*, SGr kun *Ukrudt*, der ifl. DO XXV 1020 er »først fra slutn. af 19. aarh. alm. raadende i skriftspr.«, dog med ældre belæg end dette. I 157 *Persille m* > *Petersille A*, II 163 *Petersillie* > *Persille D* (= MO).

Spirant indføjjet

II 289 *kun et Barn O*, *et Barn kuns AC* (= **m**), *et Barn kun D*, ret sent belæg for den gamle sideform; II 240 *mens* > *medens*: MO *mens* sjældent udenfor vers, se *imedens*; SGr begge; III 63 *Storkemo'er* > *Storkemoder*: anderledes III 193, kompliceret V 136, ender gerne med *-moder D*; III 123 *-fjer* > *-fjeder D*: MO *Fiæder*, SGr begge, DO *Fjeder* som hovedsted, MO *Fiær* dagligt, *Fær* almuesprog; II 112 *Raadstuen* (> *Raadstuen*) måske fynsk form, se app.; utvivlsomt fynsk er derimod 131 *den skal ligge døe m*, og V 50 *Kornmoen KO*, alle tre med *d* allerede i **A**.

Andre eksempler

I 172 (*hviskede* og) *tviskede* (> *tiskede D*): DO ÷, men *tv-* findes dog i 5 tryk samt i 2 mss. til IV 143; II 84 *Ellepigen* > *Elverpigen D*, indsat i teksten med støtte i **m**: MO *-lv-* > *-ll-*; II 86 *anderledens* (> *anderledes B*), rettet i teksten med støtte i **m**, men svarer nok til sætterens sprog; DO har kun to exx. på *-ns*, begge fra Kierkegaard; II 175 *Banken O* > 85 *Bakken*: normaliserende, MO dog begge; II 198 *Skraalhans* (> *Skraalhals A2*): DO ÷, måske en tilfældighed; II 198 *komik* > *komisk D*: DO X 1076 benytter efter Brix *komik* bl.a. belæg for denne gallicisme; II 205, IV 164, IV 233 *Confirmand/-t*, se app.: gammel vaklen, MO *-t* med lang kommentar om at *-d* er etymologisk korrekt, men *-t* analogisk efter andre ord på *-ant*; der kan ses bort fra den teologiske diskussion, om den pågældende bekræfter eller bekræftes (*-t* eller *-d*); II 264 *svindel* (> *svimmel D*); MO ÷, DO begge adskilt; II 298 *Tyltebær* (> *Tyttebær D*): MO ÷, DO mange exx.; II 300 *Livfuldt* (> *Livfuld D*): DO , men DO XII 1047 *et Livsfuldt* (HCA); II 310 *Mansket-*: = MO, men *Mansjets-* **m**, *Manskjets-* **O**; III 188 *Boeslods-* (> *Boelslods-* **D**): MO s.v. 2. *Bo*, DO II 1066; med anden betydning DO II 964 *Bolslod*; IV 152 *dyndvaad* > *dyngvaad A2* (og 221 allerede **A**): DO begge adskilt, MO kun *dyngvaad*. IV 102 *stift* > *stivt*, men II 67 *givt* > *gift*; *stivt* og *gift* svarer til MO's exx. V 64 *bladre O* > *blade A*. V 155 *Vindelbroer gro* > *Vindebroer A*: DO XXVI 1673 ænyd., citaterne viser afvikling og korrektion i 19. årh.

Hovedindtrykket af de lydligt relevante staveændringer bliver en naturlig normalisering og modernisering, med en modstrøm i nogle af D's gammeldags rettelser som *vaxe*, *Konst*, *Krid*. Den molbechske norm, styrket af MO2 1859, har antagelig spillet en rolle.